

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Дх. № 73-УД

Дата 31.01.2024

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
Софийски районен съд

Изх. № 7731

Дата: 23.01.2024

ДО
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ГР. СОФИЯ, БУЛ. КНЯЗ АЛЕКСАНДЪР
ДОНДУКОВ 1, ОБЩ. СТОЛИЧНА, ОБЛ.
СОФИЯ (СТОЛИЦА)

Приложено Ви изпращам искане от Софийски районен съд, 149 състав, за произнасяне по въпроса за установяване на противоконституционност на разпоредбата на § 1 от Закона за изменение и допълнение на Семейния кодекс (обн., ДВ, бр. 106/22.12.2023 г.), с които са отменени чл. 6, ал. 2 – 4 от същия кодекс.

Приложение: съгласно текста.

НИКОЛАЙ ЧАКЪРОВ

/Зам.-председател, Ръководител на

Второ Гражданско отделение/

*Образуван К.9. №6/2023 г.
Определил съзис - гласаващ
Съюз Таблина Намов
31.01.2023 г.*

СОФИЙСКИ РАЙОНЕН СЪД

До КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

на Република България

ИСКАНЕ

От съдия Елена Николова Динева-Илиева, председател на 149 състав, Софийски районен съд

На основание чл. 150, ал.2 КРБ

За: Установяване противоконституционност на разпоредбата на § 1 от Закона за изменение и допълнение на Семейния кодекс (СК), обнародван в ДВ, бр. 106/22.12.2023 г., в сила от същата дата, с която се отменя отменят текстовете на чл. 6, ал. 2, 3 и 4 СК в редакцията от 2009 г., които гласят, както следва: „(2) По изключение, ако важни причини налагат това, брак може да сключи и лице, навършило шестнадесет години, с разрешение на районния съдия по постоянния адрес на лицето. Ако и двамата встъпващи в брак са непълнолетни и имат различен постоянен адрес, разрешението се дава от районния съдия по адреса на единия от встъпващите в брак по техен избор. (3) Районният съдия изслушва двамата встъпващи в брак, родителите или попечителя на непълнолетния. Мнението на пълнолетния встъпващ в брак, на родителите или на попечителя може да бъде дадено и в писмена форма с нотариално заверен подпис. (4) С встъпването в брак непълнолетният става дееспособен, но може да се разпорежда с недвижим имот само с разрешение на районния съдия по постоянния адрес на непълнолетния.“, поради противоречие с чл. 88, ал. 1 от Конституцията на Република България, чл. 122, ал.1 вр. чл. 117, ал.1, чл. 32, 47, ал.1 и чл. 56 от Конституцията на Република България.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

В Софийски районен съд е висящо гр.д. № 63147/2023 г. по описа на Софийския районен съд, 149 състав, образувано по молба на непълнолетната _____, на 16-годишна възраст, с искане да ѝ се разреши да се омъжи за 20-годишния _____. Излага се като важна причина за сключване на брака обстоятелството, че молителката има дете от _____ –дъщеря

, родена през ноември 2023 г., с когото живее в едно жилище, и желаят съвместно да отглеждат детето. Делото е образувано на 17.11.2023 г. и е насрочено за разглеждане в първо заседание на 30.01.2024 г.

До влизане в сила на § 1 от Закона за изменение и допълнение на Семейния кодекс (СК), обнародван в ДВ, бр. 106/22.12.2023 г., за да се произнесе по молбата на молителката, районният съд трябваше да провери молбата за редовност и допустимост. След извършване на проверката, съдът насрочваше делото за разглеждане в открито съдебно заседание.

Изслушваше двамата встъпващи в брак, както и родителите или попечителя на непълнолетния. Мнението можеше да бъде дадено и писмено с нотариална заверка на подписа.

В открито съдебно заседание съдът събираше доказателства. След приключване на фазата по събиране на доказателства, първоинстанционният съд се произнасяше с краен съдебен акт.

Съгл. 6, ал.4 СК/отм./ с встъпването в брак настъпваха и определени последици, а именно встъпилият в брак непълнолетен ставаше дееспособен.

Поради отпадане на действащата правна уредба стои въпросът дали може да продължи производството пред съда, разглеждащ делото, тъй като то вече е започнало, проведено е и едно съдебно заседание по делото, а междувременно законът, позволяващ съдът да даде разрешение за сключване на брак от непълнолетни, е отменен. Липсва разпоредба в този смисъл.

Поради изложеното посоченият отменителен закон се явява пряко приложим към спора, висящ пред СРС .

Съобразно приетото в Решение №3 от 28.04.2020 г. по к.д. № 5/2019 г. на Конституционният съд закон , отменящ действащ, е годен предмет на контрол за конституционност независимо от влизането му в сила, тъй като запазва самостоятелно значение.

Мотиви в подкрепа на противоконституционност, са следните:

Противоречие с чл. 88, ал.1 от Конституцията на Република България.

Закон за Изменение и Допълнение на Семейния Кодекс или ЗИДСК (ДВ, бр. 106/22.12.2023 г.) е приет от Народното събрание въз основа на законопроект, подаден от група народни представители в Регистратурата на Народното събрание на 28.06.2023 г. с № 49-354-01-72/28.06.2023 г. В първоначалния текст на законопроекта (достъпен в интернет на адрес: <https://www.parliament.bg/bills/49/49-354-01-72.pdf>) не е направено предложение за отмяна на части от разпоредбата на чл. 6 СК. Законопроектът

предвижда основно промени в материята на осиновяването, а не на сключването на брак и условията за това. След гласуване на законопроекта в пленарна зала на първо четене на 26.07.2023 г., на 01.09.2023 г. народните представители Деница Сачева, Илиана Жекова и Екатерина Гечева Захариева правят предложение за допълване на законопроекта между двете четения, което е регистрирано под № 49-354-04-174 (достъпно на <https://www.parliament.bg/bills/49/49-354-04-174.pdf>), в което за пръв път се предлага отмяната на възможността непълнолетни, навършили 16-годишна възраст да встъпят в брак. Предложението е съпътствано от мотиви. На 05.09.2023 г. предложението е прието в комисията по правни въпроси при второто четене на законопроекта в тази комисия, като по предложението не са правени дебати (пълна стенограма от заседанието с изказванията е достъпна публично на следния адрес в интернет: <https://www.parliament.bg/bg/parliamentarycommittees/3202/reports/16805>). В пленарното заседание на 13.12.2023 г. предложението за отмяна на чл. 6, ал. 2 – 4 СК е разгледано при второто гласуване на законопроекта в пленарна зала и е прието с гласовете на 140 народни представители. Стенограмата от заседанието е публично достъпна в интернет на адрес: <https://www.parliament.bg/bg/plenary/ns/55/ID/10838> и показва, че промяната е само маркирана от вносителите, а от двама народни представители са отправени критики, че се предлага прибързано изменение в закона, без сериозна обосновка, което може да доведе до нужда от последваща промяна.

Промяната е гласувана само един път, което е в пряко противоречие с процедурата за приемане на закони, разписана в чл. 88, ал. 1 КРБ.

Съгласно посочената разпоредба на Конституцията законите се приемат от Народното събрание на две гласувания. В случая отмяната на чл. 6, ал. 2 – 4 СК, направена с § 1 ЗИДСК (ДВ, бр. 106/22.12.2023 г.) е гласувана само веднъж в пленарна зала. Тя е предложена между двете четения на законопроект, който е приет на първо гласуване по принцип за преуреждане на материята на осиновяването. В практиката си Конституционният съд приема, че между двете гласувания на един законопроект може да се правят предложения за изменение на неговите разпоредби, но те следва да бъдат съобразени с приетите на първо четене общи принципи и обхват на законопроекта – Решение № 9/07.12.2023 г. по конст. дело № 4/2023 г. В случая приетите изменения само с едно гласуване в пленарната зала нямат никаква връзка с предложенията по внесения първоначално законопроект, който се отнася до материята на осиновяването, а засягат въпросите за брачната възраст, които не са били предмет на обсъждане преди това (като е направено и подобно възражение от народни представители в пленарната зала). Действително, съгласно Решение № 10/13.09.2012 г. по конст. дело № 15/2011 г. Народното събрание има право на известна преценка дали дадено правило е съобразено или не с обхвата на законопроекта, внесен на първо четене. Погазване на този принцип с приемане на правила от напълно различна правна уредба, както е направено в случая, обаче пряко противоречи на чл. 88, ал. 1 от Конституцията и представлява недопускане на никакъв публичен дебат по предложения, които засягат основни права на гражданите.

Няма относими преки норми на правото на ЕС, които да се отнасят до повдигнатите въпроси за противоконституционността на с § 1 ЗИДСК (ДВ, бр. 106/22.12.2023 г.) на посоченото основание.

Противоречие с чл. 4 от Преамбюла на Конституцията на Република България, чл. 122, ал.1 вр.чл. 117, ал.1 КРБ и чл. 32, ал. 1, 47, ал.1 и чл. 56 от Конституция на Република България.

Нарушение на преамбюла на Конституцията и чл. 4, ал. 1 от Конституцията относно принципа на правовата държава: Тъй като атакуваният закон не предвижда особен режим за случаите, в които едно непълнолетно лице, навършило 16 години, вече е поискало от районния съд да му бъде разрешено да сключи брак, но все още няма решение по това искане, той нарушава по мнение на настоящия съдебен състав и принципа на правовата държава, тъй като засяга правната сигурност. Конституционният съд нееднократно е приемал (вж. последните абзаци от мотивите на Решение № 3/24.02.2022 г. по конст. дело № 16/2021 г. и цитираната там съдебна практика), че когато със закон се отнемат или съществено се променят условията за упражняване на предоставени с Конституцията права, не следва това да се случва по заварени отношения. В настоящия случай законодателят съществено променя една от предпоставките за сключване на граждански брак – брачната възраст. Доколкото правото на брак е уредено изрично в чл. 46, ал. 1 от Конституцията, то е едно от гарантираните в Конституцията права с особена закрила. В случая на лица, които са имали право да поискат от районния съд разрешение за встъпване в брак и се е развило вече част от това производство, законодателят отнема възможността да сключат такъв брак и напълно изключва ефекта на това производство и извършените до момента правни действия. Това нарушава принципа на правната сигурност на лицата, които до 22.12.2023 г. са подали искане до съда да им разреши да встъпят в брак след навършване на 16-годишна възраст.

Нарушение на чл. 47, ал. 1 от Конституцията и чл. 32, ал. 1, изр. първо от Конституцията: На последно място, отмяната на възможността за сключване на брак преди навършване на пълнолетие засяга един важен комплекс от права, които уредбата на чл. 6, ал. 2 – 3 СК беше призвана да охранява. От една страна основната причина за разрешаване на брак на ненавършили пълнолетие лица винаги е била бременността на желаещата да встъпи в брак. Това е и една от основните цели на уредбата, въведена още при нейното създаване (вж. Венедиков, П. Коментар на Наредбата-закон за брака. Второ изд. С., 2022, с. 23 – 24) – тъй като половата зрялост и възможността за раждане настъпват преди предвидената възраст за сключване на брак, макар и целта на закона е встъпващият в брак да има достатъчна зрялост, за да вземе това решение, ако е налице бременност, в интерес на детето е родителите му да са в брак. Поради това, доколкото установяването на бащинство извън брака е поставено в зависимост от волята на бащата, която може да се промени от узнаването за бременността до раждането на детето, разрешението за брак в тези случаи има важно значение за установяване на произхода. С това се гарантира и защитата, дадена в полза на децата от чл. 47, ал. 1 от Конституцията на ненавършилите пълнолетие деца – тяхното право да бъдат възпитавани и от двамата си родители. С отмяната на тази възможност се затруднява установяването на биологичния произход на децата, родени от непълнолетни, а едно ненавършило пълнолетие лице се поставя от законодателя в тежкото положение да трябва да отглежда дете и да трябва да води редица съдебни процеси, за да установява бащинство на евентуално отричащия баща, и да официализира отношенията по

отглеждане на детето в нарочен процес по чл. 127 СК, вместо да сключи брак. На следващо място, с оглед на това, че брачната възраст настъпва значително по-късно от половата зрялост, разрешението за сключване на брак на 16-годишна възраст е предвидено от законодателя и във връзка с конституционните последици, които се свързват с навършване на тази възраст. На 16 години приключва задължителното образование и непълнолетният може да започне самостоятелно да води живота си, като със същата възраст е свързано и настъпването на дееспособността по трудовото право. Така се оказва, че един непълнолетен, който може да има собствено домакинство, да работи сам и да се издържа, не може да официализира връзката си с човека, с когото живее, като по този начин, доколкото българският закон не предвижда алтернативни форми на официализиране на интимна връзка освен брака, се нарушава и правото на защита на личния живот по чл. 32, ал. 1, изр. първо от Конституцията, което включва и позитивни задължения на държавата.

С разпоредбите на чл. 56, чл. 121 и чл. 122 от Конституцията на Република България е утвърдено правото на гражданите на защита при нарушаването или застрашаването на законните права и интереси на граждани и юридически лица.

Чл. 122 КРБ закрепва правото им на защита пред съд. Също така в чл. 117 КРБ е определена да защитава правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата. В този смисъл правото на защита и съдействие от страна на съда е гарантирано от Конституцията на Република България.

За да се осигури ред и достъп до съд, трябва да се приемат закони, които не противоречат на действащата Конституция.

Горното мотивира Софийски районен съд, 149 състав да отправи до Конституционния съд на Република България

ИСКАНЕ:

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Моля на основание чл. 149, ал.1 от Конституцията на Република България да обявите за противоконституционна разпоредбата на § 1 от Закона за изменение и допълнение на Семейния кодекс (обн., ДВ, бр. 106/22.12.2023 г.), с които са отменени чл. 6, ал. 2 – 4 от същия кодекс, поради противоречие с чл. 88, ал.1 от Конституцията на Република България, чл. чл. 4 от Преамбюла на Конституцията на Република България, чл. 122 , ал.1 вр.чл. 117,ал.1 Конституцията на Република България и чл. 32, ал. 1, 47, ал.1 и чл. 56 от Конституция на Република България.

Предлагам да конституирате като заинтересовани страни Народното събрание, министъра на правосъдието, министъра на труда и социалната политика, Държавна агенция за закрила на детето.

На основание чл. 18, ал.4 от Правилника за организацията за дейността на Конституционния съд прилагам извлечение от сайта на Народното събрание.

На основание чл. 18, ал.5 от Правилника за организацията за дейността на Конституционния съд, прилагам заверено копие от гр.д.№63147/2023г. по описа на СРС, 149 състав и преписи от настоящото искане за посочените заинтересовани страни.

~~Уважение:~~

~~Елена Николова Динева Илиева~~

